

NOTAT 2019-04

Danmarks Nationale Reformprogram 2019

[Danmark Nationale Reformprogram](#) blev offentliggjort af regeringen den 14. marts 2019. Reformprogrammet er en del af [Det Europæiske Semester](#), der siden 2010 har dannet rammen om EU's koordinering af landenes økonomi og finanspolitik. I reformprogrammet gøres der status for den økonomiske politik i Danmark, efterlevelse af [sidste års landespecifikke anbefaling fra Europa-Kommissionen](#), samt hvordan det går med at opfylde de nationale vækst mål i [Europa 2020-strategien](#). Forinden reformprogrammet udkom Europa-Kommissionens [landerapport om Danmark 2019](#). De to dokumenter er en del af semesterprocessen, der fungerer som et samspil mellem Europa-Kommissionen og medlemslandenes regeringer. Gennem dette samarbejde udvikles anbefalinger til, hvor landenes regeringer bør være særlige opmærksomme på udviklingen og sætte ind, hvad enten det er finansielt, socialt eller uddannelsesorienteret.

Dette notat baserer sig på en læsning af Det Nationale Reformprogram ud fra DLI-relevante aspekter, og beskæftiger sig således udelukkende med uddannelses- og beskæftigelselementer. Notatet er en redegørelse af, hvad den danske regering har valgt at berette om af uddannelsesinitiativer i reformprogrammet, og afspejler således ikke DLI's egne holdninger. Notatet er struktureret således, at uddannelsesinitiativer fra kapitlet om uddannelse bliver gennemgået først inddelt efter uddannelsstype. Herefter følger uddannelsesinitiativer under kapitlet om forskning og udvikling, sociale tiltag og afslutningsvis beskrives uddannelses- og beskæftigelsestiltag nævnt under andre politikområder. Nævnte sidetal refererer til den danske udgave af Danmarks Nationale Reformprogram.

De nationale mål for uddannelse

Indledning

Danmark har to overordnede nationale mål for uddannelse som led i Europa 2020-strategien. Regeringen indleder med, at begge mål allerede er nået. Det ene mål handler om at reducere uddannelsesfrafaldet for de 18-24-årige til under 10 %. I 2017 lå frafaldsprocenten således på 8,8 procent inden for denne aldersgruppe. Det andet mål er at øge andelen af de 30-34-årige, der har afsluttet en videregående eller tilsvarende uddannelse, til mindst 40 % i 2020. I 2017 havde 48,8 % inden for denne aldersgruppe en videregående uddannelse.

Folkeskolen (s. 35-36)

- Folkeskolereformen:
 - I september 2018 præsenterede regeringen et udspil med justeringer af folkeskolereformen, som blev vedtaget den 30. januar 2019 efter aftale med Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti. Justeringerne omfatter afkorting af skoleugen for nogle klasser, mulighed for at konvertere understøttende undervisning til andre aktiviteter

- med op til to timer for 4.-9. klasse samt ekstra undervisningstimer til tysk, fransk, billedkunst og historie for forskellige årgange.
- Efter fire et halvt års følgeforskning af folkeskolereformen viser undersøgelserne, at der ikke kan spores en markant fremgang i elevernes faglige niveau eller trivsel.
 - Fælles Mål: I 2017 blev der gennemført en lempelse af Fælles Mål. Regeringen skriver, at implementering af lempelserne er sket i samarbejde med parterne på området og ved hjælp af anbefalinger fra en rådgivningsgruppe, dialogmøder m.v.
 - For at styrke praksisfaglighed skal elever i folkeskolen fremover have et praktisk/musisk valgfag i 7. og 8. klasse, som de ligeledes skal til prøve i. Eleverne får derudover krav på at komme i erhvervspraktik i 8. og 9. klasse, og samarbejdet mellem folkeskoler og erhvervsskoler styrkes.
 - Med aftalen om initiativer for Danmarks digitale vækst fra februar 2018 er der blevet igangsat et forsøg fra 2018-2021 med obligatorisk teknologiforståelse i folkeskolen. Regeringen fremhæver desuden i forlængelse af dette sin nationale naturvidenskabsstrategi fra marts 2018, som skal styrke naturfagene både i grundskolen og på ungdomsuddannelserne.
 - For de helt små klasser gælder, at der fra foråret 2018 er indført sprogpøver og intensiv støtte i børnehaveklasser på skoler, hvor mere end 30 % af eleverne er bosat i et udsat boligområde. Disse initiativer begrundes af regeringen med et ønske om at sikre, *"at elever der starter i 1. klasse, har tilstrækkelige sproglige kompetencer til at kunne følge med i undervisningen"* (s. 36).

Det forberedende område (s. 36)

- Under det forberedende område gælder oprettelsen af den nye forberedende grunduddannelse (FGU), som blev vedtaget i 2017. Regeringen skriver desuden, at implementeringen af uddannelsen er forsinket grundet kompleksiteten i opgaven bl.a. omkring institutionsoprettelse og medarbejderoverdragelse.

2

Erhvervsuddannelser (s. 36-37)

- Under dette afsnit følger regeringen op på erhvervsuddannelsesreformen fra 2015. Reformen om bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser havde som målsætning, at 25 % af en ungdomsårgang vælger en erhvervsuddannelse direkte efter 9. eller 10. klasse i 2025 og at 30 % gør det i 2030. Regeringen udfolder ikke, hvor langt Danmark er fra at opfylde målsætningen, men nævner i stedet en række andre tiltag og aftaler, som er truffet for at styrke optaget på erhvervsuddannelserne. Herunder at erhvervsuddannelser i dag kan kombineres med en eksamen på gymnasialt niveau (EUX), hvilket har medført, at flere elever vælger en erhvervsuddannelse, ofte kombineret med EUX.
- Derudover beskrives en aftale fra november 2018 om at øge tilgangen og fuldførelsen af erhvervsuddannelserne. Dette omfattede en styrket indsats i grundskolen og fokus på et mere sammenhængende uddannelsesforløb og mere attraktive undervisningsmiljøer. Aftalen indebar ligeledes et praktikpladstilsagn, som er en hensigtserklæring fra en virksomhed om, at denne har en intention om at ansætte den unge i en uddannelsesaftale på et senere tidspunkt.

- Trepartsaftalen i 2016 nævnes ligeledes, fordi der med denne blev oprettet en række fordelsuddannelser. Elever på disse uddannelser har særligt gode muligheder for at indgå en uddannelsesaftale i forbindelse med deres erhvervsuddannelse. Dertil arbejder regeringen for at styrke virksomhedernes incitament til at oprette praktikpladser for erhvervsskoleelever ved at indføre en bonus til de virksomheder, der vælger at ansætte flere elever.
 - Initiativerne har medvirket til, at flere unge får en uddannelsesaftale i forbindelse med deres erhvervsuddannelse. Derfor forventer regeringen, at frafaldet på erhvervsuddannelserne vil falde de kommende år pga. fokus på at sikre praktikpladser og fordi der nu stilles krav til elevernes grundlæggende skoleuddannelse.
 - Ifølge tal fra december 2018 er der skabt 2800 flere praktikpladser, hvilket får regeringen til at fastslå, at målsætningen fra trepartsaftalen i 2016, om at skaffe 2100 flere praktikpladser i 2018, er nået.

De gymnasiale uddannelser (s. 37)

- Under dette afsnit beskrives gymnasireformen fra 2016, som trådte i kraft med skoleåret 2017/2018. Både reformen og regeringens naturvidenskabelige strategi har til formål at få flere børn og unge til at interessere sig for naturvidenskabelige fag. Dertil vil man styrke lærernes kompetencer i forhold til undervisningen og skabe bedre rammer for at talentdyrke elever inden for de naturvidenskabelige fag.
- Følgeforskningen til gymnasireformen kører fra 2017-2021. I 2018 har der været et særligt fokus på de første erfaringer med de nye grundforløb på hhx, stx og htx.

Voksen- og efteruddannelse (s.37)

- Initiativer inden for voksen- og efteruddannelse udgør et meget kort afsnit. Regeringen har valgt at fremhæve trepartsaftalen mellem regeringen og arbejdsmarkedets parter i 2017, hvor der blev afsat 400 mio. kr. til en omstillingsfond målrettet beskæftigelse af ufaglærte og faglærte. I aftalen var der ligeledes initiativer for 2,5 mia. kr., som løber over en fireårig periode, og som evalueres i slutningen af perioden.

De videregående uddannelser (s. 38-39)

- Indsatser inden for de videregående uddannelser er inddelt i fire overskrifter: *Fleksible uddannelser*, *Disruptionrådet*, *Ny teknologipagt* og *Styrket vejledningsindsats*.
- **Fleksible uddannelser:**
 - Under denne overskrift beskrives aftalen om mere fleksible universitetsuddannelser fra 2018, hvor det blev besluttet at oprette etårige akademiske overbygningsuddannelser, at bachelorerne retskrav skal forlænges, og der skal etableres et nationalt kompetencepanel. Sidstnævnte har til opgave at rådgive uddannelses- og forskningsministeren samt de videregående uddannelsesinstitutioner om efterspørgslen efter kompetencer og udviklingstendenser i forbindelse med uddannelse og arbejdsmarkedet.
- **Disruptionrådet:**

- Anbefalinger fra rådet har igangsæt en række initiativer som vedrører de videregående uddannelser, hvilket beskrives under denne overskrift. Der er bl.a. lanceret et talentudspil, som skal styrke talentkulturen på de videregående uddannelser. Ydermere afsættes der ekstra midler til digital kompetenceudvikling og arbejdet med at integrere digitale kompetencer i uddannelser.
- Ny teknologipagt:
 - Her beskriver regeringen oprettelsen af teknologipagten i 2018, som skal løfte arbejdsstyrkens færdigheder inden for det digitale og teknologiske område og spore flere unge ind på uddannelser inden for dette område. Målet er at 20 % flere skal gennemføre en faglært eller videregående uddannelse inden for STEM-områderne over de næste 10 år.
- Styrket vejledningsindsats:
 - En række vejledningscentre er pr. 1. august 2018 blevet samlet under én institution - Studievalg Danmark. Ifølge regeringen er formålet *"blandt andet at skabe bedre rammer for vejledning på et højt fagligt niveau af mere end 250.000 unge på tværs af landet og understøtte et godt match mellem ansøger og uddannelse."* (s. 39).

De nationale mål for forskning og udvikling (s. 27-31)

Indledning

Regeringen indleder med, at de har videreført målet om, at det offentlige forskningsbudget skal udgøre 1 % af BNP. Europas 2020-mål er, at 3 % af BNP skal gå til forskning og udvikling, hvilket også er tilfældet for Danmark, når de private investeringer medregnes. Regeringen skriver, at der i 2017 blev udført forskning og udvikling for 66 mia. kr., og at erhvervslivet stod for to tredjedele af bidraget og det offentlige for en tredjedel. I 2017 udgjorde investeringer i forskning og udvikling samlet set 3,05 % af BNP. Reformprogrammet viser en graf over udviklingen i investeringerne til forskning og udvikling (s. 28). Over 20 år - fra 1997 til 2017 er de samlede offentlige og private investeringer i forskning og udvikling steget fra 1,89 % af BNP til 3,05 %.

Resten af afsnittet om forskning og udvikling er struktureret efter regeringens mål fra udspillet "Danmark – klar til fremtiden". Her er der formuleret to mål for fremtidens forskning og udvikling: Dansk forskning skal være af højeste internationale kvalitet, og forskningen skal gøre mest mulig gavn i samfundet:

- I 2019 investeres der 180 mio. kr. i såkaldte pionercentre, der skal kunne konkurrere med nogle af verdens bedste forskningsmiljøer.
 - Hertil har regeringen udvidet forskertalentprogrammet Sapere Aude Forskningsleder under Danmarks Frie Forskningsfond for at styrke finansieringsmulighederne for forskere.
 - Derudover etableres et nationalt European Research Council (ERC)-støtteprogram, for at yngre forskere lettere kan få mulighed for bevillinger fra ERC.
 - Uddannelses- og Forskningsministeriet vil i samarbejde med universiteterne se på karrierevejene på de danske universiteter. Ministeriet vil også følge udviklingen i kønsbalancen på universiteterne og levere en årlig orientering til Folketingets Uddannelses- og Forskningsudvalg.
- Initiativer under målet om, at forskningen skal gøre mest mulig gavn i samfundet.:

- Der nedsættes et internationalt ekspertpanel, der skal komme med anbefalinger til den danske indsats for videnbaseret innovation: ”Panelets anbefalinger skal på den baggrund adressere, hvordan den offentlige indsats kan styrkes, herunder blandt andet indsatsen for at skabe 1) Videnbaseret teknologisk service til virksomheder, 2) Samarbejde, netværk og matchmaking og 3) Videnbaseret iværksætteri.” (s. 29)
- Uddannelses- og Forskningsministeriet har sammen med Danske Universiteter igangsat et eftersyn af universiteternes teknologioverførsel. Deling af viden og teknologi fra universiteterne skabte ifølge regeringen knap 80 nye virksomheder fra 2013-2017.
- Regeringen vil igangsætte konkurrencer, som skal motivere forskningsaktører til at udvikle forskningsbaserede løsninger, der kan bidrage til fremtidens udfordringer. Samlebeteget for konkurrencerne er ”Grand Challenges”, og de bedste løsninger belønnes med præmier.
- I 2019 vil der blive investeret 100 mio. kr. i et nationalt center for forskning i digitale teknologier. Centret skal bidrage med debat og udvikling inden for områderne: kunstig intelligens, big data, Internet-of-Things og it-sikkerhed.
- Regeringen har nedsat et internationalt ekspertpanel, som skal evaluere Danmarks Innovationsfond.
- Regeringen har etableret et Forum for Forskningsfinansiering, som skal se på kvalitet og effekt af de midler, der investeres i forskning og innovation. I forummet sidder repræsentanter fra både private og offentlige fonde samt universiteterne.

Det nationale mål for social inklusion (s. 40-44)

Indledning

Overordnet har Danmark et mål under Europa-2020 strategien, der lyder på at flere personer skal ud af social eksklusion og være en del af arbejdsfællesskabet. I forlængelse heraf er der opsat 10 mål for social mobilitet, som regeringen følger op på i en Socialpolitisk Redegørelse.

Socialområdet

Ud af de 10 mål er de første fem direkte relevante for DLI-medlemmerne. I reformprogrammet fremgår der dog ikke tal for fire ud af de fem sociale mål, der knytter sig til uddannelse. Regeringen begrundede dette med, at der ved disse fire er udviklingen enten er status quo eller mangler ny data for at opdatere målene:

- Målet om at udsatte børn og unges faglige niveau i folkeskolen skal forbedres
- Målet om at flere personer med handicap skal i uddannelse og beskæftigelse
- Målet om at flere personer med psykiske vanskeligheder eller sociale problemer skal i uddannelse og beskæftigelse
- Målet om at flere personer udsat for vold i nære relationer skal i uddannelse og beskæftigelse

Det sidste sociale mål, som har uddannelse koblet til sig omhandler at få flere udsatte unge til at gennemføre en ungdomsuddannelse. Her kan der iagttages en tilbagegang i udviklingen. Andelen af de 18-21-årige, som er i gang med eller har færdiggjort en ungdomsuddannelse, er faldet fra 51 % i 2014 til 47 % i 2016.

Regeringen tilskriver dette de ændrede adgangskrav til erhvervsuddannelserne i 2015: *"Det er således muligt, at en del af de udsatte unge i stedet er startet på en forberedende uddannelse"* (s. 41)

På socialområdet kan der af øvrige DLI-relevante indsatser fremhæves:

- Ny formålparagraf om en helhedsorienteret indsats til inklusion af udsatte voksne, som trådte i kraft i 2018. Indsatsen skal bl.a. lægge vægt på at øge den enkeltes muligheder for uddannelse.
- Med satspuljeaftalen for 2019 er der afsat 249,3 mio. kr. til et Udviklings- og Investeringsprogram på børne- og ungdomsområdet, hvorunder der er fire indsatser det første år. Fjerde indsats har fokus på en styrket skolegang for anbragte børn.

Dagtilbudsområdet

- Regeringen har på finansloven for 2019 afsat 1 mia. kr. til et løft af de første år hos børn fra sårbare familier. Initiativet kaldes "1000-dages program – en bedre start på livet". Regeringen skriver, at der allerede efter 3-årsalderen kan spores forskel på børns sociale, sproglige og tidlige matematiske kompetencer svarende til op til to år. Midlerne skal udmøntes gennem puljer og skal nytte sig til tre centrale arenaer for små børn:
 - Dagtilbud: Gennem ansættelse af flere pædagoger og pædagogassistenter skal kvaliteten i dagtilbuddene styrkes for sårbare og udsatte børn. Ansøgerpuljens målgruppe er daginstitutioner, som har mange 0-2-årige sårbare og udsatte børn. Det bliver kommunerne, som kan ansøge om midlerne, der udmøntes i én ansøgningsrunde i 2019. En tildelingspulje, som skal sikre et kompetenceløft af pædagoger og pædagogiske assistenter i daginstitutioner samt dagplejere, der arbejder med 0-2-årige børn fra sårbare og udsatte familier.
 - Hjemme hos familien: Gennem systematisk screening og tidlige familierettede indsatser varetaget af pædagoger fra dagtilbudsområdet, herunder dialog og vejledning i og uden for hjemmet, skal sårbare og udsatte børn støttes tidligt i livet. Materialer om barnets udvikling de første 1000 dage skal udvikles sammen med et inspirationsmateriale mv. til brug for dialog mellem forældre, dagtilbudspersonale og –ledere om gensidige forventninger og ansvar. Herunder skal initiativet ligeledes hjælpe dagtilbuddene i at indgå i dialog og samarbejde med udsatte og sårbare familier om sunde madvaner og gode rutiner i måltidssituationer.
 - Sundhedsplejen: Der afsættes 45 mio. kr. til en øget sundhedsplejeindsats hos sårbare og udsatte familier.

Det nationale mål for beskæftigelse (s. 22-27)

Indledning

Regeringen indleder med at beskrive de overordnede tendenser inden for det danske arbejdsmarked, hvilket vurderes som generelt gode dog med et begyndende kapacitetspres. De danske mål for beskæftigelse er en strukturel beskæftigelsesfrekvens for de 20-64-årige på 80 % i 2020. I 2017 lå frekvensen for aldersgruppen

på 76,9 %. I det følgende, vil der kun blive gennemgået beskæftigelsesinitiativer, som knytter sig til uddannelse eller undervisere:

- Med satspuljen for 2019 er der afsat 128,4 mio. kr. i perioden 2019-2022 til en række indsatser, som skal styrke uddannelses- og beskæftigelsesmulighederne for personer med handicap.
- Med beskæftigelsesreformen i 2018 blev parterne enige om at allokere 100 mio. kr. til at igangsætte initiativer, der skal opkvalificere ledige og sikre kvalificeret arbejdskraft til virksomhederne.
- Regeringen og arbejdsmarkedets parter blev i 2019 enige om, at forlænge integrationsuddannelsen (IGU'en) til 30. juni 2022. Evalueringen af IGU'en fra juni 2018 viste, at kommuner og virksomheder er tilfredse med ordningen, og at den hjælper på flygtningenes faglige, sociale og sproglige kompetencer.
- Regeringen skriver, at Danmark opfylder EU's ungegaranti om, at ledige under 30 år uden en erhvervskompetencegivende uddannelse skal have et aktivt tilbud senest efter en måneds ledighed.

Dertil har regeringen iværksat andre initiativer til at få flere unge på arbejdsmarkedet:

- I december 2018 fremlagde regeringen et nyt ungeudspil. Med udspillet lægger regeringen op til, at kommunerne får bedre muligheder for at give unge en jobrettet indsats, fremfor en entydig uddannelsesindsats. Derudover skal kommuner, der fastholder unge i uddannelse belønnes med en kontant bonus.